

ACC. NR. M. 7721:1-9.

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: _____ Adress: Fröken
Socken: FALKENBERG Berättat av: Laura Berta Maria Lundberg
Uppteckningsår: 1941 Född år 1866 i Falkenberg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Adress: Storgatan 31, Falkenberg. Födelsedag: 18/2

Sprutmönstring - brandattiraljen, provades.	s. 1.
Nattväktare.	s. 1.
Marknader.	s. 2.
Stadsdel kallades "Turkiet."	s. 2.
"Hvitan".	s. 3.
Slagsmål.	s. 3.
Borgarbalerna.	s. 3.
Majstänger.	s. 4.
Stjärngossar.	s. 4.
Fastlagen.	s. 5.
Vårfrudagen.	s. 5.
Påskan.	s. 5.
Bollspel.	s. 6.
Pingst.	s. 6.
Kristi Himmelfärdsdagen.	s. 6.
Slädpartier om vintern.	s. 6.
Julen.	s. 7.
Jordbruk i Falkenberg.	s. 8.
Mårten.	s. 8.
Lucia.	s. 8.
Nyår.	s. 9.
Födelsedag och namnsdag.	s. 9.
1:a maj.	s. 9.
Bäckhästen och irrbloss okänt.	s. 9.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 7721 / 1

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: Falkenberg Berättat av: Lundberg
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sprutmönstring.

-Jag kanske skall börja att tala om sprutmönstringarna. Det är en sak som nu är försvunnen från Falkenberg. Sprutmönstringarna var de uppbåd, så brandattiraljen skulle provas. Var och en hade sitt särskilda uppdrag. Somliga skulle hämta vatten, andra ösa i, somliga skulle hålla slangarna, andra skulle hålla folkmassan på avstånd från brandplatsen. Uppbådet annonserades i tidningarna, och dessutom fick var och en sin bricka, så att han visste att han var kallad. Alla fastighetsägare, som hade hästar, skulle köra vattnet till torget. De stod uppe vid Rådstun och sprutade. Den som kom först till torget med vatten fick fem kronor som belöning. Vi bodde ju här vid torget, och jag såg på dessa sprutmönstringar ofta. Det var stadens brandkår, men den var inte "frivillig", ty de som inte kom, fick plikta.

Nattväktare.

-Här var också nattväktare som ropade ut tiderna. När de upphörde minns jag inte. De gick omkring och ropade "För eld och brand och fiendes hand bevare Gud vår stad och land!" Omedelbart därpå tillade de t.ex. "Vinden, vinden är sydväst!" Här var en väktare, som var litet konstig, och ibland brukade han säga: "Vinden är som den är!" Dessa väktare gjorde en gång framställning om att erhålla en "kapprock" och ett par stövlar vardera, eller också ville de ha sin län höjd från 55 öre till 75 öre per tjänstgöringsnatt. Stadsfullmäktige beslöt att ge de fyra väktarna ett par träskostövlar vardera samt åt de två nattväktarna två kapprockar, allt för en tid av tre år framåt. Men det visade sig snart, att väktarna inte voro nöjda med detta

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7721:2.

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Adress:
 Socken: Falkenberg Berättat av: Lundberg
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

beslut utan att de hellre ville ha 50 riksdaler i beklädnads-
 pengar, men stadsfullmäktige ändrade dock inte sitt beslut.

Marknader.

-I oktober och april hölls de två stora marknaderna. "Marknads-
 aften" satte de upp bodarna på torget, varvid guldsmeder och
 alla hantverkare hade sina särskilda stånd. Som ung flicka minns
 jag särskilt att en "karamellfru" från Varberg sålde utomordent-
 ligt god konfekt. Marknadsaften brukade vi barn springa och leka
 mellan stånden. Marknaderna varade i två dagar. Jag fick 25 öre i
 marknadspengar/ Fröken Lundberg var dotter till Borgmästaren!/
 och för dem köpte jag:

1 häst med pipa i svansen, så att man kunde blåsa i den

1 boll

1 Kungälvss pepparkaka.

På Gåsatorget eller Lilla Torg/Torget kallades "gåsatorget"
 därför att gässen där brukade ligga och plaska i en stor vatten-
 pöl/ såldes humle och lin. Förre sålde de gäss också där, men det
 minns jag inte. Det är möjligt att torget även fått sitt namn
 efter dessa gässförsäljningar, som där ägde rum.

"Turkiet!"

Stadsdelen nedanför Törngrens kallades för "Turkiet". Där bodde
 en skomakare Holmgren, hos vilken ungdomen brukade roa sig.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

No. 7721:3

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Adress:
 Socken: Falkenberg Berättat av: Lundberg
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Hvitan".

"Hvitan" och gamla gästgivargården var länge de enda stenhusen i hela Falkenberg. Dessa hus, som äro 200 år gamla, uppfördes av en gästgivare Falkman, som var torparson från Arvidstorp och till en början dräng i staden. För att slippa krigstjänsten utvandrade han till Amerika men återkom med samlad förmögenhet och blev gästgivare i Falkenberg.

Slagsmål.

-Till marknaderna kom rätt mycket tattare, bl. a. den fruktade August Kindberg och "Vilje Lejon". Far, som blev borgmästare 1853, skulle skilja dem. Han tog blypiskorna ifrån dem. Han förstod också att tala med dem och kunde hålla dem i styr. Här var visserligen poliser, men borgmästaren hade någon slags uppsikt över dem.

Borgarbaler.

-Förutom de enklare nöjestillställningarna, som ungdomen själv arrangerade i "Turkiet" förekom även subskriberade "borgarbaler". Jag har själv varit med på sådana. Det var alltid sed att borgmästaren skulle börja dansen. När min far var borta var vikarien där. Balerna hölls först på Rådstun och senare på Stadshotellet, som blev färdigt år 1880. Alla fick komma med på dessa baler. Det var de förnämsta borgarna, och balerna hölls på kungämningsdagarna Carl/Carl XIV Johan/ och Oscar. Särskild orkester spelade vid dessa tillställningar.

B. U. F. 35

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7721:4

Landskap: Halland

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Socken: Falkenberg

Berättat av: Lundberg

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVMajstänger.

-Ungdomen brukade dansa ute på sommaren på Vallarna, varvid Ahlgren spelade fiol och hans gamla mamma spelade harpa. Där var all ungdom. På Vallarnas kulle hade de majstång och där var dans kring den. Järnvägen skar igenom platsen sedermera. Nere vid hamnen restes också alltid en majstång. Men jag dansade alltid på "Vallakullen". Enskilda ha möjligen också haft majstång på sina gårdar, men det var inte allmänt. Sjömännen hade majstång på Gåsatorget.

✓ Stjärngossar

gick 13-afton. Då kom de. De sjöng en visa, men jag kan inte komma ihåg den. Herodes var en smed, som hette Valerius. Han är nu död, men sonen lever. De sjöng

Goder afton, Goder afton
både herre och fru.

Vi önska Eder alla en fröjdefull jul,
från alla olyckor bevare oss Gud,

det minns jag när jag tänker efter. Och de hade vita skjortor, somliga hade krokor på huvudet. De tre vise männen vevade på stjärnan. Judas var också med i sällskapet och "han beder om slantar allt uti sin pung", sjöng de. När de fick något, så sjöng de: "Haven tack, haven tack för denna redliga skänk". Den skänk skall vara Eder alla till..... Ty såsom stjärnorna på himlen tindra så matt, så hälsa Eder alla redliga gossar godnatt". Stjärngossarna blevo så småningom illa ansedda. Folk släppte inte gärna in dem. De snattade till sig kakor och var snuskiga när de uppträdde. Det var inte samma anda mot slutet.

Det blev ligapojkar. I Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

7721:5

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Adress:
 Socken: Falkenberg Berättat av: Lundberg
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I allra äldsta tid sjöng stjärngossarna i kyrkan också, men det var på juldagsmorgonen. De utförde då växelsång. På julaftonen gick dessa sångare omkring i staden och sjöng julsånger, och på juldagen efter ottesången voro de närvarande i kyrkan och utförde sina växelsånger. Sjungandet i kyrkan upphörde dock redan på 1850-talet. När jag var liten minns jag att sjö m ä n gick och sjöng utanför med en stjärna. Se'n kom de hit upp, och pappa trakterade dem med punsch. Det var för för sjuttio år sedan i min allratidigaste barndöm.

✓ Fastlagen.

-På morgonen gavs fastlagsris. Jag har hört många roliga historier om hur de smög sig in. Min äldre syster brukade dela ut sådant fastlagsris. Det var fastlagsmåndag, som risningen ägde rum. På måndagen åt vi också bullar. Några pannkakor på tisdagen hade vi inte.

✓ Vårfrudagen.

-Tranan bar ljus i säng. Min gamla mor talade alltid om tranan. Vi skulle akta oss för tranan, som rakt inte kom med några godsaker.

✓ Påskan.

-Dymmeln har jag inte hört talas om. Vi färgade ägg i Fernbock, rött, och så lade vi hundkeez över. Vi rullade ägg hemma hos oss. Ute på Vallarna rullade de också ägg, och så "kampade" de ägg. Vi hade en tegelpanna och sand, och den som krockade ägget, fick hela ägget eller också 1 öre.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7721:6.

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Adress:

Socken: Falkenberg Berättat av: Lundberg

Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bollspel.

-På Vallarna lekte de även boll, men vi hade en egen stor gård, där vi höll till för det mesta. Vi slog med ett bollträ, och så var vi delade i två avdelningar.

✓ Pingst.

-Några utflykter företogs inte vid pingst.

✓ Kristi Himmelsfärdsdagen

brukade de ge sig ut och segla. Det talade min far om. Det var en tradition, som gick mycket långt tillbaka i tiden.

Slädpartier om vintern

kunde arrangeras när som helst när det var mycket snö. Vi kunde ibland vara 20-30 slädar. Alla hade ju häst och vagn. Jag minns så väl, att man satt och var ängslig att man inte skulle komma med. Damerna skulle göra bandrosetter till hästarna. Axel Lilje-
höök körde själv med tandem, två husarhästar. Ingen vågade köra förbi hans ekipage. Vi brukade åka till Morups eller Ljungby gästgivargård, där vi drack kaffe, och se'n var det middag och dans på Stadshotellet. I. P. Hallberg hade hästar, och det var oftast hans son, Harry Hallberg, som tog initiativet till dessa slädpartier. Harry reste ut till landet och provade föret innan. Det var han som inbjöd och sedan satt man och väntade:
-Jag undrar om jag skall komma med?

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 7721:7

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: _____ Adress: _____
Socken: Falkenberg Berättat av: Lundberg
Uppteckningsår: 1941 Född år 1866 i Falkenberg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På våra utfärder hade vi aldrig någon riggad båt, men jag såg ofta att sjöfolket hade en sådan i spetsen när de hade slädpartier. Ifrån Morup hade de också slädpartier. De hade klätt ut sina hästar och så hade de knutapojkar, som sprang omkring och galnade sig. De hade viskor i händerna. De voro utklädda samt hade masker för ansiktet. Knutgubbar som ramlade in genom dörren minns jag inte.

Julen.

-Vi hade alltid en stor julgran, klädd med allt möjligt. Julkalas förekom hos alla familjer, som vi umgicks med, och så hade vi ju själva stor släkt. Julmat: vi doppade i grytan på förmiddagen, och på kvällen hade vi lutfisk och gröt och skinka, klenätter och sylt. Julklapparna kastades alltid in genom dörren, men på sista tiden lade vi dem i en körg. Somliga voro inslagna i stora papper och så skrevs verser på. Vi bakade alltid hemma hos oss. Många gick omkring och tiggde, och vi bakade därför "fattigbröd", som dessa fick. De fick

1 kaka
1 palt
1 lungkorv

Det stod i köket åt dem. Åt jungfrurna - vi hade tre stycken - lades alltid upp särskilda julhögar, bestående av:

1 limpa
1 finkaka
1 vetekekaka

samt småkakor.

Detta lades alltid upp till dem. De kunde äta det när de ville,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 7721:9

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Adress:
 Socken: Falkenberg Berättat av: Lundberg
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Nyår.

-På nyårsdagen gjorde tjänstemännen sin uppvaktning för far. Magistraten kom på förmiddagen den 1 januari och släkten på eftermiddagen. De skrev årtalet på dörrarna, men de sköt inte in det nya året. Klockorna ringde däremot.

Födelsedag och namnsdag.

-Min far var född den 24 november 1820 i Falkenberg. Han tillhörde en gammal Falkenbergssläkt. Föräldrarna voro handlanden Johan Peter Lundberg och Anna Elisabeth Lundgren. Han tog hovrättsexamen 1840 och utnämndes 1853 till borgmästare i Falkenberg. När han var 76 år gammal drog han sig tillbaka. Han dog först vid 91 års ålder. På min fars födelsedag hade vi alltid kaffe och sedan supé, gående bord. Namnsdag firade vi aldrig i vårt hem. Mamma fyllde år den 1 december, och då bjöds alla stadens damer på kaffe, the eller choklad. Någon supé förekom inte då.

✓ 1:a maj.

-Som barn gick vi alltid ut på Vallarna och hade litet kaffe och kakor med oss.

Okänd.

Bäckhästen.

Dito.

Irrbloss.

Skriv endast på denna sida!

L. U. F. 35

ACC. N:R. M. 7721:8.

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: Falkenberg Berättat av: Lundberg, fröken
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1866 i Falkenberg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och de kunde också ta det med hem till de sina, om de så behagade. Till julen slaktade vi alltid två grisar och en hel oxe. Vi hade 3 kor och 2 hästar, och så lade vi på kalvar själva. Vi köpte två små grisar, som vi sedan slaktade till jul.

Jordbruk i Falkenberg.

-Vi hade många jordar, Vi hade
 1. ämbetsjord som hörde till pappas ämbete. Pappa fick 1/4 av all lax som fiskades. Ämbetsjorden låg där nu försörjningshemmet ligger.
 2. magistratsjord, och den låg ovanför lasarettet
 3. hade vi egen jord, där gamla kyrkan legat, ovanför sinnessjukhuset.
 4. beteslyckan eller Rackarelyckan.
 Vi hade egen vaktpojke som vaktade djuren.

v Mårten

firades alltid i vårt hem med gås och risgrynsgröt. Lutfisk hade vi aldrig då et var bara vid jul. Inga föreningar eller gillan firade mårten gemensamt.

v Lucia

har alltid firats, särskilt i vårt hem. Vi satt uppe på natten, och en jungfru kom och bjöd på kaffe. Vi satt uppe och arbetade hela natten på handarbeten.

Skriv endast på denna sida!